

Hallituksen esitys Eduskunnalle tasavallan suojelulaiksi.

Kokemus on osoittanut, että nykyaikainenkin valtio voi olla alttiina äärimmäisyysuuntien ajamista kumousliikkeistä ja toimeenpanemista järjestyksen häiriöistä aiheutuville vaaroille. Näistä äärimmäisyysuunnista on vaarallisimpia kommunismi, joka ei kohdistu määrättyyn yhteiskunnalliseen tai valtiolliseen järjestykseen, vaan joka jäytää sivistys- ja oikeusvaltion elinjuuria. Perinnäisiin kansallisiin, uskonnollisiin ja yleisinhimillisiin arvoihin se suhtautuu kokonaan kielteisesti. Näistä arvoista ja omasta olemassaolostaan tietoinen kansa ei voi olla siihen nähden välinpitämätön, kaikkein vähimmin sellainen kansa, joka tuntuvalta tavalla itse on joutunut sen vaikutuksia kokemaan ja jonka on täytynyt todeta, että säännöllisiä oloja varten tarkoitettu lainsäädäntö ei täysin riitä tuhoisaa toimintaa estämään.

Eräissä maissa, joissa kommunismi on saavuttanut mainittavammin jalansijaa, se on aiheuttanut myöskin toisen, sille vastakaisen liikkeen, joka ei luota nykyaikaisen parlamentaarisen valtion kykyyn oikeusjärjestyksen osoittamin keinoin estää kommunismin levenemistä, vaan näkee ainoan keinon nykyisen valtio- ja yhteiskuntajärjestyksen perusteiden säilyttämiseksi siinä, että ainakin toistaiseksi luovutaan parlamentaarisesta hallitustavasta ja valtiovalta keskitetään yksiin tai harvoihin käsiin. Meidän kansanvaltaisissa oloissamme täytyy tällainen käsitystapa jyrkästi torjua, ja voidaankin havaita, että kansamme tietoisuuteen on syvälle juurtunut se käsitys,

että yhteiskunnan häviötä tarkoittavia voimia on vastustettava valtiossa voimassa olevan oikeusjärjestyksen tarjoamilla keinoilla. Jos lainsäädäntö on tässä kohden puutteellinen tai osoittautuu tehottomaksi, on sitä kehitettävä ja asianomaisten valtiolinten toimivaltaa lisättävä. Ellei näin tapahdu on se vaara tarjolla, että äärimmäisyysaineokset kummallakin suunnalla ryhtyvät oma-aloitteiseen toimintaan suunnitelmiansa toteuttamiseksi ja kansanvaltaisen parlamentaarisen yhteiskuntajärjestyksemme tuhoamiseksi.

Hallitusmuodon 16 §:n mukaan voidaan tosin kansalaisten yleisiin oikeuksiin lailla säätää sellaisia rajoituksia, jotka sodan tai kapinan aikana ja sotapalveluksessa oleviin nähden muulloinkin ovat välttämättömiä, mutta tässä tarkoitettua sotatilalainsäädäntöä ei ensinnäkään vielä ole saatu aikaan, ja toiseksi ei tämä lainsäädäntö yleensä tarkoita rauhan aikana sattuvia järjestyksen häiriöitä. Vaikkakaan valtiolta yleisten oikeusperiaatteiden mukaan ei saa toimettomana sallia hyökkäyksiä valtakunnan olemassaoloa, turvallisuutta ja järjestystä vastaan, niin ei laissa kuitenkaan ole kaikkia tapauksia varten osoitettu riittäviä keinoja joihin tuhon torjumiseksi voitaisiin ryhtyä, mistä sekä oikeusjärjestyksen että valtiovallan arvo kärsii. Kommunismivaara ja sen torjumiseksi syntynyt voimakas vastavaikutus ovat synnyttäneet tilanteen, joka vaatii ratkaisua laillisin keinoin oikeusjärjestyksen pohjalla. Sen vuoksi on tarpeellista saada aikaan muodollisestikin riittävät valtuudet hallituk-

selle lakipohjaisen valtiollisen ja yhteiskunnallisen elämän turvaamiseksi ja säilyttämiseksi. Tässä tarkoituksessa annetaan

Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Tasavallan suojelulaki.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti, joka on tehty tammikuun 13 päivänä 1928 annetun valtiopäiväjärjestyksen 67 §:ssä määrätyllä tavalla, säädetään seuraavaa:

1 §.

Milloin valtakuntaa uhkaa vaara tai milloin yleistä järjestystä on tuntuvalta tavalla häiritty tai yleinen järjestys ja turvallisuus on vakavasti uhattuna on tasavallan presidentillä, sen estämättä mitä hallitusmuodon 6 §:n 1 momentissa henkilökohtaisen vapauden turvasta sekä hallitusmuodon 7, 10, 11, 12 ja 13 §:ssä on säädetty, valta asetuksella säätää kaikista

niistä toimenpiteistä, jotka vaaran torjumiseksi tahi järjestyksen turvaamiseksi harkitaan välttämättömiksi.

2 §.

Ne asetukset, jotka tämän lain nojalla on annettu, on viipymättä saatettava eduskunnan tietoon, ja on ne kumottava mikäli eduskunta niin päättää.

Helsingissä, 30 päivänä kesäkuuta 1930.

Tasavallan Presidentti

LAURI KR. RELANDER.

Oikeusministeri *El. Kaila.*

Hallituksen esitys Eduskunnalle valtiopäiväjärjestyksen sekä kunnallislakien ja vaalilakien muuttamisesta.

Niiltä henkilöiltä, joita kansalaiset valitsevat edustajikseen valtiopäiville tai valitsemaan valtionpäämiestä tai kuntien valtuutettuina hoitamaan kunnallisten yhdyskuntain asioita, on täydellä syyllä vaadittava, että he kansalaisina ovat kaikin puolin nuhteettomia ja että heidän lojaalisuutensa valtiojärjestystä ja yhteiskuntaa kohtaan on kaiken epäilyksen yläpuolella. Kun kuitenkin valtiollista ja kunnallista vaalikelpoisuutta koskeva lainsäädäntö on tehnyt mahdolliseksi, että eräät voimassaolevalle oikeus- ja yhteiskuntajärjestykselle vihamieliset piirit ovat sekä kansaneduskuntaan että kunnallisiin valtuustoihin edustajikseen asettaneet henkilöitä, jotka ulkoapäin tulevan vaikutuksen alaisina pyrkivät välittömästi tai välillisesti, tuhoten kansalaisvapauden, väkivaltaisesti kumoamaan oikeus- ja yhteiskuntajärjestyksemme, ja kun tällainen asiointi on valtiolle ja yhteiskunnalle arvoton ja on jo

aiheuttanut laajoissa kansalaispiireissä oikeutettua levottomuutta, on näyttänyt tarpeelliselta muuttaa lainsäädäntöä siten, että tällaisilta henkilöiltä, joiden valtakunnallinen ja yhteiskunnallinen epäluotettavuus on ilmeinen, joskaan heidän toimintansa ei aina olisi rangaistavissa, otetaan mahdollisuus toimia valtion ja kuntain tehtävissä.

Hallitus, joka ei ole pitänyt mahdollisena tämän yhteydessä esittää rajoituksia enempiä valtiolliseen kuin kunnalliseenkaan äänioikeuteen sellaisen epäluotettavuutta osoittavan toiminnan perusteella, jota ei tuomioistuimessa ole todettu rangaistavaksi, on kuitenkin pitänyt luonnollisena, ettei tällaisten epäluotettavain kansalaisten ole myöskään sallittava ryhtyä aloitteentekoon ehdokaslistojen asettamiseksi valtiollisia ja kunnallisia vaaleja varten.

Edellämainitussa tarkoituksessa annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

Laki

valtiopäiväjärjestyksen 7 §:n muuttamisesta.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti, joka on tehty 13 päivänä tammikuuta 1928 annetun valtiopäiväjärjestyksen 67 §:ssä säädetyllä tavalla, muutetaan sanotun valtiopäiväjärjestyksen 7 § näin kuuluvaksi:

7 §.

Vaalikelpoinen edustajaksi on, asuinpaikkaan katsomatta, jokainen, joka on vaalioikeutettu.

Vaalikelpoinen ei kuitenkaan ole se, joka kuuluu sellaiseen yhdistykseen, järjestöön tai muuhun yhteenliittymään, jonka tarkoituksiin sisältyy Suomen valtio- ja yhteis-

kuntajärjestyksen välitön tai välillinen, väkivaltainen tai muuten lainvastainen kumoaminen, taikka joka edustaa sellaista yhdistystä, järjestöä tai yhteenliittymää,

eikä myöskään se, joka muulla tavoin on osoittanut suosivansa toimenpiteitä, joilla pyritään mainittuun tarkoitukseen.

Laki

Suomen vaalilain muuttamisesta.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan täten 20 päivänä heinäkuuta 1906 annetun vaalilain 18, 21, 29, 30, 32 ja 34 § näin kuuluviksi:

18 §.

Jos jonkin vaalipiirin valitsijoita vähintään viisikymmentä allekirjoittamallaan asiakirjalla on yhtynyt jotakin erityistä edustajanvaalia varten sekä kirjoituksessa maininnut sen tahi ne henkilöt, joiden valitsemisesta he ovat sopineet, olkoon sellainen valitsijayhdistys oikeutettu vaalipiirin keskuslautakunnalta pyytämään yhdistyksen ehdokaslistan julkaisemista ja sen ottamista niihin vaalilippuihin, joita vaalipiirissä on edustajanvaalissa käytettävä.

Oikeutta, josta 1 momentissa puhutaan, älköön kuitenkaan olko valitsijayhdistyksellä, jonka perustamisasiakirjan allekirjoittajina on henkilöitä tai jonka ehdokaslistaan on otettu sellainen henkilö, joka valtiopäiväjärjestyksen 7 §:n 2 momentin mukaan ei ole vaalikelpoinen.

21 §.

Hakemuskirjat, jotka 20 §:ssä on mainittu, tulee asiamiehen joko itse tahi valtuutetun asiamiehen kautta antaa vaalipiirin keskuslautakunnalle viimeistään kuudentenaviidettä päivänä ennen vaalipäivää.

Jos asiakirjat on annettu postissa kuljettaviksi niin aikaisin, että niiden olisi pitänyt viimeistään sanottuna määräpäivänä lautakunnalle saapua, olkoon sekin pätevä.

29 §.

Keskuslautakunta kokoontuu ensi kerran puheenjohtajan kutsusta viimeistään kuusikymmentä päivää ennen edustajanvaalia valitsemaan sihteerin ja määräämään, minä aikoina ja missä paikassa asiakirjoja vastaanotetaan, niin myös sen jälkeen viidentenäviidettä, kahdentenakolmatta ja viidentenätoista päivänä ennen edustajanvaalia sekä viimeistään toisena päivänä edustajanvaalin jälkeen kello kymmenen aamupäivällä ja on joka kerta koolla, niin kauan kuin asiain käsittelyä varten on tarpeen.

30 §.

Viidentenäviidettä päivänä ennen edustajanvaalia esitellään ja tarkastetaan ne hakemukset, jotka ovat saapuneet valitsijayhdistyksiltä.

Jos havaitaan, ettei hakemus ole asianmukaisesti tehty tai valitsijayhdistys laillisesti perustettu, annettakoon sen asiamiehelle tieto, ettei hakemukseen ole suostuttu, ja ilmoitettakoon samalla hylkäämisen syyt.

Jos hakemukseen ehdokaslistan julkaisemisesta ei ole suostuttu 18 §:n 2 momentissa mainitusta syystä, on keskuslautakunnan asiasta tekemä päätös alistettava korkeimman hallinto-oikeuden tutkittavaksi; ja annettakoon päätöksestä myöskin tieto valitsijayhdistyksen asiamiehelle niinkuin 2

momentissa on sanottu. Asianosaisella, joka ei tyydy keskuslautakunnan päätöseen, on oikeus antaa korkeimpaan hallinto-oikeuteen muistutuskirjelmä. Ellei sellainen kirjelmä ole sanottuun oikeuteen saapunut ennenkuin asia on siellä ratkaistu, älköön se antako aihetta toimenpiteisiin.

Korkein hallinto-oikeus toimittakoon asiasta antamansa päätöksen keskuslautakunnalle.

32 §.

Keskuslautakunta ryhtyköön heti tämän jälkeen sellaisiin toimenpiteisiin, että kaikki järjestysnumerolla varustetut ehdokaslistat, kukin otsakirjoituksineen, viipymättä yhdessä painatetaan sillä tavoin, että ne tulevat samalle puolelle lehteä järjestettyinä järjestysnumeronsa mukaan ja erotettuina toisistaan selvillä viivoilla.

Jos 30 §:n 2 momentissa mainitussa tapauksessa valitsijayhdistys on yhdenkoltamatta päivän kuluessa antanut uuden hakemuksen, jossa ne kohdat on oikaistu, joita vastaan muistutuksia oli tehty, mutta joka muuten on muuttamaton, esiteltäköön ja tarkastettakoon se kahdentenakoltamatta päivänä ennen edustajanvaalia. Samassa tilaisuudessa esitellään myös korkeimman hallinto-oikeuden päätökset sen tutkitta-

viksi alistetuista asioista sekä otetaan tutkittaviksi ne hakemukset, jotka ilman hakijain syytä ovat myöhästyneet. Jos hakemus silloin havaitaan asianmukaiseksi, monisteltakoon ehdokaslista erikseen niinkuin ylempänä on säädetty.

34 §.

Siinä kokouksessa, joka alkaa viidentenätoista päivänä ennen vaalia, esitellään ja tarkastetaan saapuneet ilmoitukset, jotka koskevat ennen julkaistuihin ehdokaslistoihin tehtyjä muutoksia taikka vaaliliittoja.

Ellei ilmoitusta voida hyväksyä, menettellään niinkuin 30 §:n 2 momentissa on sanottu.

Tämän jälkeen on, hyväksytyjen ilmoitusten sekä, jos keskuslautakunnan päätös on kumottu, korkeimman hallinto-oikeuden päätöksen johdolla, painettu yhdistelmä asianmukaisesti oikaistava ja kaikki siinä olevat samaan vaaliliittoon kuuluvat ehdokaslistat yhdistettävät yhteisen otsakirjoituksen alle ja asetettavat erikseen muista listoista, niin että liitto ja ne ehdokaslistat, jotka siihen kuuluvat, heti selvästi esiintyvät. Sillä tavoin syntynyt lopullisten ehdokaslistojen yhdistelmä monisteltakoon heti painattamalla.

Laki

maalaiskuntain kunnallislain 10 §:n muuttamisesta.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan täten 27 päivänä marraskuuta 1917 annetun maalaiskuntain kunnallislain 10 §, sellaisena kuin se on 21 päivänä helmikuuta 1925 annetussa laissa, näin kuuluvaksi:

10 §.

Vaalikelpoinen valtuutetuksi ja kunnan muihin luottamustoimiin, mikäli niistä ei ole erikseen säädetty, on jokainen kunnassa asuva henkilö, joka on oikeutettu valtuutettuja valitsemaan. Tilintarkastajaksi voi-

daan kuitenkin valita toisessakin kunnassa asuva Suomen kansalainen, jos hän siihen suostuu.

Vaalikelpoinen ei kuitenkaan ole se, joka kuuluu sellaiseen yhdistykseen, järjestöön tai muuhun yhteenliittymään, jonka tarkoi-

tuksiin sisältyy Suomen valtio- ja yhteiskuntajärjestyksen välitön tai välillinen, väkivaltainen tai muuten lainvastainen kumoaminen, taikka joka edustaa sellaista yhdistystä, järjestöä tai yhteenliittymää, eikä myöskään se, joka muulla tavoin on osoittanut suosivansa toimenpiteitä, joilla pyritään mainittuun tarkoitukseen.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1931, mutta on asianomaisten jo vuoden 1930 kuluessa sen mukaan toimitettava tarpeelliset vaalit ja ryhdyttävä

muihinkin valmistaviin toimiin, jotta sitä voidaan mainitusta päivästä täydellisesti soveltaa. Joulukuussa 1930 valitaan se valtuutettujen määrä, joka lain mukaan tulee kunnassa olla, ja eroavat vuoden vaihteessa kaikki aikaisemmin valitut valtuutetut ja varajäsenet. Sama olkoon laki valtuuston valitsemien lautakuntain ja hallintokuntain jäseniin ja varajäseniin nähden, kuitenkin niin, että niiden on jatkettava toimintaansa siihen saakka, kunnes uudet vaalit on toimitettu. Muuten antakoon valtioneuvosto tarpeen sattuessa tarkempia määräyksiä tämän lain toimeenpanosta.

Laki

kaupunkien kunnallislain 11 §:n muuttamisesta.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan täten 27 päivänä marraskuuta 1917 annetun kaupunkien kunnallislain 11 §, sellaisena kuin se on 9 päivänä joulukuuta 1927 annetussa laissa, näin kuuluvaksi:

11 §.

Vaalikelpoinen valtuutetuksi ja kunnan muihin luottamustoimiin, mikäli niistä ei ole erikseen säädetty, on jokainen kunnassa asuva henkilö, joka on oikeutettu valtuutettuja valitsemaan.

Tilintarkastajaksi voidaan valita toisessa-kin kunnassa asuva Suomen kansalainen, jos hän siihen suostuu.

Valtuutetuksi älköön kuitenkaan valittako maaherraa, lääninsihteeriä, lääninikamreeria, varalääninsihteeriä, varalääninikamreeria, poliisilaitoksen virka- tai palvelusmiestä eikä virallista syyttäjää, ei myöskään kaupunginjohtajaa ja apulaiskaupunginjohtajaa eikä kaupungin hallituksen alaisena toimivaa virka- tai palvelusmiestä taikka lautakunnan alaista toimestaan tili-velvollista virka- tai palvelusmiestä.

Vaalikelpoinen valtuutetuksi ja kunnan muihin luottamustoimiin ei kuitenkaan ole se, joka kuuluu sellaiseen yhdistykseen, jär-

jestöön tai muuhun yhteenliittymään, jonka tarkoituksiin sisältyy Suomen valtio- ja yhteiskuntajärjestyksen välillisesti tai välittömästi, väkivaltainen tai muuten lainvastainen kumoaminen tai joka edustaa sellaista yhdistystä, järjestöä tai yhteenliittymää, eikä myöskään se, joka muulla tavoin on osoittanut suosivansa toimenpiteitä, joilla pyritään mainittuun tarkoitukseen.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1931, mutta on asianomaisten jo vuoden 1930 kuluessa sen mukaan toimitettava tarpeelliset vaalit ja ryhdyttävä muihin valmistaviin toimiin, jotta sitä voidaan mainitusta päivästä täydellisesti soveltaa. Joulukuussa 1930 valitaan se valtuutettujen määrä, joka lain mukaan tulee kunnassa olla, ja eroavat vuoden vaihteessa kaikki aikaisemmin valitut valtuutetut ja vara-

jäsenet. Sama olkoon laki valtuuston valitsemien lautakuntain ja hallintokuntain jäseniin ja varajäseniin nähden, kuitenkin niin, että niiden on jatkettava toimintaansa

siihen saakka, kunnes uudet vaalit on toimitettu. Muuten antakoon valtioneuvosto tarpeen sattuessa tarkempia määräyksiä tämän lain toimeenpanosta.

Laki

kunnallisen vaalilain muuttamisesta.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan täten 27 päivänä marraskuuta 1917 annetun kunnallisen vaalilain 12 ja 44 §, ensiksi mainittu pykälä sellaisena kuin se on 21 päivänä helmikuuta 1925 annetussa laissa, näin kuuluviksi:

12 §.

Keskuslautakunta kokoontuu ainakin lokakuun 20 päivänä, marraskuun 5 ja 21 päivänä sekä vaalin jälkeisenä päivänä.

Lokakuun 20 päivänä keskuslautakunta antaa 11 §:ssä mainitut tiedot.

Marraskuun 5 päivänä lautakunta tarkastaa ne hakemukset, jotka valitsijayhdistysten puolesta on jätetty, ja saattaa ne vaalioikeutettujen tietoon sillä tavalla kuin muut kunnalliset ilmoitukset sekä sitäpaitsi tiedoksippanolla keskuslautakunnan kokoushuoneessa. Jos havaitaan, ettei hakemus ole asianmukaisesti tehty tai ettei valitsijayhdistys ole laillisesti perustettu, annettakoon asiamiehelle tieto, ettei hakemukseen ole suostuttu, ja ilmoitettakoon samalla hylkäämisen syyt. Asiamiehellä on kuitenkin oikeus vielä seitsemän päivän kuluessa sen jälkeen oikaista ne kohdat, jotka aiheuttivat hakemuksen hylkäämisen.

Hakemus hyljättäköön niinkään, jos valitsijayhdistyksen perustamisasiakirjan allekirjoittajina on henkilöitä tai ehdokaslistaan on otettu henkilö, joka maalaiskuntain kunnallislain 10 §:n 2 momentin tai kaupunkien kunnallislain 11 §:n 4 momentin mukaan ei ole vaalikelpoinen. Tällaisessa tapauksessa on keskuslautakunnan päätös alistettava maaherran tutkittavaksi; ja annettakoon päätöksestä myöskin tieto valitsijayhdistyksen asiamiehelle niin kuin 3 mo-

mentissa on sanottu. Asianosaisella, joka ei tyydy keskuslautakunnan päätökseen, on oikeus antaa maaherralle muistutuskirjelmä. Ellei sellainen kirjelmä ole saapunut ennenkuin maaherra on asian ratkaissut, älköön se antako aiheutta toimenpiteisiin. Maaherra, jonka päätökseen älköön muutosta haettako, toimittakoon päätöksensä keskuslautakunnalle.

Marraskuun 21 päivänä tarkastetaan ne muutokset, jotka asiamies 3 momentissa mainitun oikeuden nojalla on tehnyt, ja tehdään ne oikaisut, joihin maaherran päätös on ehkä antanut aiheutta.

44 §.

Jos joku tahtoo valittaa valtuutettujen vaalista sellaisella perusteella, jota ei ole 12 §:n mukaisesti alistustoitse tutkittu, tehköön sen samassa järjestyksessä kuin valitetaan valtuuston päätöksistä. Valitusaika luetaan vaalin tuloksen julkaisupäivästä.

Sama oikeus vaalista valittamiseen olkoon myös virallisella syyttäjällä, jos joku on julistettu valituksi, joka maalaiskuntain kunnallislain 10 §:n 2 momentin tai kaupunkien kunnallislain 11 §:n 4 momentin mukaan ei ole ollut vaalikelpoinen.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1931, mutta on sitä jo vuonna

1930 sovellettava niiden valtuutettujen ynnä muiden kunnallisten luottamus- ja toimihenkilöiden vaaliin nähden, joiden toimi alkaa vuonna 1931, siten että 3 §:ssä mainitut vaali- ja keskuslautakunnat valitaan ennen 16 päivää elokuuta ja että asianomaisten henkikirjoittajain on saman

ajan kuluessa lähetettävä vaalilautakunnille 4 §:ssä mainitut luettelot sekä että vaaliluettelot on kullekin äänestysalueelle laadittava ennen 10 päivää syyskuuta sekä pantava nähtäville viimeksimainitusta päivästä saman kuukauden 20 päivään.

Helsingissä, 30 päivänä kesäkuuta 1930.

Tasavallan Presidentti

LAURI KR. RELANDER.

Oikeusministeri *El. Kaila.*

Hallituksen esitys Eduskunnalle painovapauslain eräiden pykälien sekä rikoslain 16 luvun 24 §:n muuttamisesta.

Kokemus on osoittanut, että niillä säännöksillä, joita voimassaoleva oikeutemme sisältää paino- ja sananvapauden väärinkäyttämisen estämiseksi, ei ole voitu riittävässä määrässä saavuttaa tätä tarkoitusta. Varsinkin säännökset aikakautisten painokirjoitusten lakkauttamisesta ovat osoittautuneet tarkoitustaan vastaamattomiksi ja puutteelliseksi, eikä toisaalta myöskään ole voitu kaikista sellaisista julkisista esityksistä, joita on pidettävä törkeänä sananvapauden väärinkäyttämisenä, saattaa syyllisiä rangaistukseen.

Painovapauslain 37 §:n 3 momentin mukaan voidaan aikakautinen painokirjoitus, jos sen sisältö käsittää rikoslain 12 luvussa tai 16 luvun 8 tai 24 §:ssä mainitun rikoksen, tuomita lakkautetuksi enintään kolmeksi kuukaudeksi. Tämä aikamäärä, huomioonottaen että mainitunlainen rikos saattaa olla laadultaan varsin törkeä sekä että kysymyksessä voi olla kenties useammankin kerran uusittu rikos, on kuitenkin katsottava liian lyhyeksi. Sen vuoksi olisi puheenaolevaan lainkohtaan tehtävä sellainen muutos, että lakkautusajan ylin raja korotetaan yhteen vuoteen. Samalla olisi tuomioistuimelle, koska lakkauttamista koskeva oikeudenkäynti saattaa kestää jonkin aikaa, myönnettävä oikeus jo ennenkuin päätös asiasta annetaan, määrätä painokirjoitus väliaikaisesti lakkautettavaksi.

Kun painovapauslaissa ei ole säännöksiä lakkautuspäätöksen kiertämisen estämiseksi, on lakkautuksen vaikutusta koetettu tehdä mitättömäksi siten, että lakkautetuksi tuomitun painokirjoituksen asemasta on heti

ryhdytty julkaisemaan tai jaettu toista painokirjoitusta. Jotta tällainen tuomioistuimen antaman päätöksen kiertäminen tulisi estetyksi, ehdotetaan 37 §:n 3 momenttiin ja 38 §:n 1 momenttiin otettavaksi eräitä lisäsäännöksiä. Ensiksimainittuun lainkohtaan ehdotettu lisäys sisältää sen käytännössä jo omaksutun tulkinnan vahvistamisen, että kun painokirjoitus on lakkautettu, lakkautuspäätös käsittää myöskin sellaisen painokirjoituksen, joka on tarkoitettu lakkautetun painokirjoituksen vastikkeeksi ja jota siinä mielessä julkaistaan. Jälkimmäiseen lainkohtaan ehdotetulla lisäyksellä säädetään rangaistavaksi ei vain sitä, joka lakkautusaikana julkaisee edellämainitunlaista toista painokirjoitusta tai, tietäen sen sellaiseksi, sitä myy tai muuten levittää, vaan myöskin sitä, joka lakkautetun painokirjoituksen asemasta sen tilaajille toimituttaa toista painokirjoitusta.

Painovapauslain 40 §:n mukaan on oikeusministeriö velvollinen valvomaan mainitun lain noudattamista. Kun oikeusministeriö tässä valvonnassa joka tapauksessa joutuu käyttämään apunaan myös paikallisia viranomaisia, olisi valvonnan tehokkuuden kannalta tärkeää, että viralliset syyttäjät ja poliisipäälliköt nimenomaan veloitetaan avustamaan painovapauslain valvontaa tekemällä havaitsemistaan painovapausrikoksista ilmoituksen oikeusministeriölle. Säännös tästä voidaan sopivimmin ottaa mainitun lain 42 §:n 1 momenttiin.

Rikollisen painokirjoituksen takavarikonpanon saattamiseksi joutuisammaksi on saman lain 42 §:n 2 momentissa ehdotettu

myönnettäväksi viralliselle syyttäjälle ja poliisipäällikölle valta oikeusministeriön määräyksettäkin toimittaa takavarikkoonpano, mutta on hänen kuitenkin viipymättä alistettava sanottu toimenpiteensä oikeusministeriön harkittavaksi, joka taas alistaa asian edelleen oikeuden tutkittavaksi tai, ellei riittävää syytä takavarikkoonpanoon ole ollut, määrää sen peruutettavaksi. Tästä muutoksesta aiheutuu, että 44 §:ssä säädettyjä aikamääriä takavarikon alistamisesta oikeuden tutkittavaksi on osittain muutettava.

Säädettäessä nykyistä painovapauslakia lisättiin samalla rikoslain 16 lukuun uusi, 24 §, koska rikoslaissa ei oltu säädetty rangaistusta mainitussa lainkohdassa määri-

tellystä, usein juuri painokirjoituksen kautta tehdystä rikoksesta, joka yhteiskunnalle ja yleiselle järjestykselle saattaa olla erinomaisten vaarallinen. Kun kuitenkin puheenaolevan säännöksen sanamuoto, siinä kun on säädetty rangaistavaksi vain ilmeisesti perättömien tietojen julkisesti esittäminen tai levittäminen, on käytännössä osoittautunut liian suppeaksi, koska monella muullakin tavalla sananvapautta väärin käyttämällä voidaan aikaansaada sellainen vaikutus, jonka estämiseksi kysymyksessä oleva säännös on laadittu, on sen sanamuotoa tässä suhteessa laajennettu.

Ne lakiehdotukset, jotka täten annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi, ovat näin kuuluvat:

Laki

painovapauslain muuttamisesta.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 4 päivänä tammikuuta 1919 annetun painovapauslain 37, 38, 42 ja 44 § näin kuuluviksi:

37 §.

Jos painokirjoituksen sisällys on rikollinen, tuomittakoon kirjoitus menetetyksi niinkuin rikoslain 2 luvun 17 §:ssä säädetään.

Painokirjoitus, jonka julkaiseminen on aiheuttanut rangaistuksen tämän lain 10, 11, 22 tai 30 §:n mukaan, voidaan myöskin tuomita menetetyksi.

Jos aikakautisen painokirjoituksen sisällys käsittää rikoslain 12 luvussa tai 16 luvun 8 tai 24 §:ssä mainitun rikoksen, voidaan painokirjoitus tuomita lakkautetuksi kustakin teosta erikseen enintään yhdeksi vuodeksi. Jos painokirjoitusta vaaditaan lakkautettavaksi, saattaa oikeus, milloin syytä siihen on, ennenkuin päätös asiasta annetaan, määrätä painokirjoituksen toistaiseksi lakkautettavaksi. Lakkautetun painokirjoituksen sijaan älköön julkaistako

muuta painokirjoitusta, joka on tarkoitettu lakkautetun painokirjoituksen vastikkeeksi.

38 §.

Joka, tietäen että painokirjoitus on tuomittu menetetyksi, sitä myy tahi muuten levittää, rangaistakoon sakolla tahi korkeintaan kuuden kuukauden vankeudella. Sama olkoon voimassa siitä, joka jatkaa lakkautetuksi määrätyn painokirjoituksen julkaisemista tai lakkautusaikana julkaisee toista, lakkautetun painokirjoituksen vastikkeeksi tarkoitettua painokirjoitusta tahi, tietäen kirjoituksen sellaiseksi, sitä myy tahi muuten levittää taikka lakkautetun asemasta tilaajille toimituttaa toista painokirjoitusta.

Jos joku, tietäen että painokirjoitus on tuomittu menetetyksi, julkaisee siitä uuden painoksen tahi semmoisia osia, joita on katsottu rikolliseksi, rangaistakoon niinkuin

1 momentissa sanotaan, ja uuteen kirjoitukseen nähden olkoon voimassa, mitä painokirjoituksen kautta tehdystä rikoksesta on säädetty.

Mitä tässä edellä on säädetty, on noudatettava, vaikka päätös, jolla painokirjoitus on määrätty menetetyksi tai lakkautetuksi, ei olekaan saanut lainvoimaa.

42 §.

Jos havaitaan, että ilmestyneet painotuotteet ovat sisällykseltään rikollisia tai että painolakia vastaan muuten on rikottu, on oikeusministeriön annettava määräys syytteen nostamisesta ja siitä kenen se on tehtävä. Milloin sellainen rikos tulee virallisen syyttäjän tai poliisipäällikön tietoon, ilmoittakoon hän sen oikeusministeriölle.

Oikeusministeriö määrätköön, jos syytä siihen on, painokirjoituksen takavarikkoon pantavaksi. Virallisella syyttäjällä ja poliisipäälliköllä olkoon valta, milloin painokirjoitus on sisällykseltään rikollinen, toimittaa takavarikkoonpano oikeusministeriön määräyksettä, mutta on hänen viimeistään vuorokauden kuluessa ilmoitettava taka-

varikosta oikeusministeriölle, joka alistaa sen oikeuden tutkittavaksi niinkuin 44 §:ssä säädetään tai, ellei katso olleen syytä takavarikkoonpanoon, määrää sen peruutettavaksi.

Kun rikos ei ole virallisesti syytteeseen pantava, saa takavarikkoonpanon toimittaa ainoastaan asianomistajan pyynnöstä.

Sen jälkeen kun on nostettu syyte, määrätköön takavarikkoonpanosta ainoastaan tuomioistuin.

44 §.

Takavarikkoonpano on alistettava sen oikeuden tutkittavaksi, joka 49 §:n mukaan on asianomainen käsittelemään pääasiaa, viimeistään ensimmäisenä oikeuspäivänä kolmen päivän kuluttua takavarikosta tahi, jos takavarikkoonpano on toimitettu toisessa paikkakunnassa, viimeistään kahdeksan päivän kuluessa takavarikkoonpanon jälkeen. Jollei takavarikkoonpanoa ole vastamainitun ajan kuluessa alistettu oikeuden tutkittavaksi, tahi jos oikeus neljän päivän kuluessa siitä päivästä, jolloin asia sille ilmoitettiin, ei ole vahvistanut tai peruuttanut takavarikkoa, niin takavarikko peräytyköön.

Laki

rikoslain 16 luvun 24 §:n muuttamisesta.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan rikoslain 16 luvun 24 § näin kuuluvaksi:

24 §.

Joka julkisesti väkijoukossa esittää taikka kirjoituksen kautta tai muuten levittää perättömiä tietoja, jotka ovat omansa halventamaan hallitusta, kansaneduskuntaa tai sen valiokuntaa tahi julkista viranomaista taikka saattamaan niiden toimenpiteen tahi laillisen yhteis-

kuntajärjestyksen halveksimisen alaiseksi taikka aikaansaamaan vaaran yleiselle järjestykselle, rangaistakoon sakolla. Sama olkoon laki, jos joku oleellisia seikkoja salaten tai muuten vääristellen taikka loukkaavaa tai halventavaa sanontaa tai esitystapaa käyttäen, edellämainituin tavoin esittää tai levittää tietoja tai lausumia,

jotka ovat omansa saamaan aikaan sellaisen vaikutuksen kuin edellä on sanottu.

Jos esityksen tahi tiedonannon tarkoituksena oli sellainen halventaminen, kuin

edellä on sanottu, tai vaaran aikaansaaminen yleiselle järjestykselle, olkoon rangaistus sakkoa tai vankeutta enintään yksi vuosi.

Helsingissä, kesäkuun 30 päivänä 1930.

Tasavallan Presidentti

LAURI KR. RELANDER.

Oikeusministeri *El. Kaila*.